

Мр Милан Пилиповић*

**Мр Александра Вуковић:
ЗЛОСТАВЉАЊЕ НА РАДУ - МОБИНГ,
„Графомарк“ Бања Лука – Лакташи, 2012.**

doi: 10.7251/SPM1346217P

Књига „Злостављање на раду – мобинг“, ауторке мр Александре Вуковић, представља прерађени, односно измијењен и допуњен текст магистарског рада, одбрањеног на Правном факултету Универзитета у Београду, пред комисијом коју су чинили проф. др Бранко Лубарда, ментор, проф. др Предраг Јовановић и проф. др Милан Петровић.

Ауторка је свој рукопис сачинила у интелектуалној пуноћи знања и упорности, са посебном научноистраживачком радозналешћу и зрелешћу мисли и става дидактично-методолошком знаношћу и вјештином, обрадивши, поред осталог, питања забране злостављања на раду (забране вршења мобинга) и заштите личности и достојанства радника у радном законодавству Босне и Херцеговине.

Садржина и форма књиге су оригинално замишљени и ефикасно реализовани третирајући цјелокупну материју, на укупно 221 страници.

Права запослених и забрана дискриминације су зајамчени међународним актима, Уставим Босне и Херцеговине и уставима ентитета. Заштита права из рада и по основу рада, као и заштита социјалних права радника, нарочито у посљедње вријеме, све више постаје предмет интересовања научне и стручне јавности. С тим у вези, успостављање одговарајућег, правно уобличеног система превенције и заштите од злостављања на радном мјесту, императив је сваке правне и социјалне државе, па тако и Босне и Херцеговине,

* Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

која је уставима и законима на државном и на ентитетском нивоу, нормативноправно, кроз радно и социјално законодавство, дјелимично регулисала питање мобинга као облика дискриминације. Општа спознаја је то да позитивноправни приступ мобингу није усклађен са значајем и посљедицама које појава мобинга може имати по друштво, послодавце и запослене, па су, стога, правни аспекти злостављања на раду посматрани са становишта међународног, регионалног и унутрашњег права. У циљу потпунијег сагледавања посљедица мобинга, проблем је посматран и са становишта његове противправности из угла уставноправних, радноправних, грађанскоправних, кривичноправних, социолошких и психолошких аспеката, који су, појединачно посматрани, недовољни за исказивање противправности мобинга.

Материја изложена у књизи је обрађена на студиозан начин, са актуелним и релевантним сазнањима и информацијама, прикупљеним на основу проучавања позитивних прописа, праксе надлежних органа и институција, на основу домаћих искустава, али и са освртом на искуства земаља у окружењу. Књига је писана јасним и читљивим језиком, са правилним одабиром правне терминологије. Трудећи се да задовољи стручне и истраживачке постулате ауторка наводи завидну одговарајућу литературу, износећи динамички и уз бројне актуелне коментаре, значење појединих правних рјешења и института, међусобно их уткивајући, сабијајући и клешући, стапањем у нераздвојну цјелину, јасну и разумљиву. Циљ јасно износи и један дио стварности настале у раду разматраних органа и институција који у дјелокругу својих послова примјењују радно законодавство и одлучују у посебним радноправним поступцима. Све је то прецизно и јасно изложено и учињено приступачним сваком заинтересованом, али и свим потенцијално заинтересованим за ову проблематику, а нарочито студентима права и правницима у пракси. Упоредном анализом научних ставова, нормативних рјешења и фактичких стања, дата је прегледна и јасна слика овог изузетно актуелног правног, социолошког и здравствено-психолошког феномена.

Монографија „Злостављање на раду - мобинг“ састоји се из шест дијелова, укључујући и закључна разматрања.

Први дио садржи уводна разматрања, осврт на акта којима се штите основна људска права и дефинисање појма злостављања на раду (мобинга). Одређена пажња посвећена је и облицима злостављања на раду, његовим узроцима и конфликтним ситуацијама, као полазним тачкама настанка злостављања на раду.

Други дио посвећен је компаративним и нормативним рјешењима појаве злостављања на раду. Овај дио започиње освртом на аспекте (не)злостављања на раду у бившој СФРЈ, с обзиром на тада владајући систем самоуправљања, који је био актуелан све до краја 80-их година прошлог вијека. Потом је са аналитичког аспекта извршен приступ међународним документима, актима Организације уједињених нација и Међународне организације рада, чија би досљедна примјена могла да допринесе смањењу узрока злостављања на раду. У циљу лакшег приступа начину на који је појава злостављања на раду нормативно одређена у позитивном праву појединих земаља, посебан акценат је стављен на позитивноправна рјешења питања злостављања на раду која важе у земљама у окружењу, али и рјешења која су усвојена у развијеним државама. Посебно су размотрени кривичноправни аспекти спречавања злостављања на раду из разлога што у Босни и Херцеговини и у многим другим земљама злостављање на раду није одређено као посебно кривично дјело.

Трећи дио односи се на разматрање кључних питања нормативних рјешења појаве злостављања на раду у радном законодавству Босне и Херцеговине, гдје је питање забране злостављања на раду, односно питање мобинга, законима на државном и ентитетском нивоу нормативноправно одређено као облик дискриминације.

Четврти дио садржи разматрање утицаја злостављања на раду на личност злостављеног и његову радну и животну средину. У оквиру овог дијела направљен је осврт на посљедице злостављања на раду и могуће начине супротстављања појави злостављања на раду.

Пети дио садржи разматрање кључних питања забране и борбе против злостављања на раду. Дефинисани су законски и други механизми забране злостављања на раду, а извјесна пажња посвећена је остваривању судске заштите из радног односа, када је у питању вршење мобинга, односно злостављања на раду.

Шести дио представља закључна разматрања изражена кроз резиме резултата истраживања, односно налаза и приједлога основних закључака и ставова саставних дијелова монографије. У синтези посматрано, злостављањем на раду, односно мобингом, често се угрожавају основна људска права и слободе, као што су: права и слободе по основу рада, забрана дискриминације, достојанство и слободан развој личности, неповредивост физичког и психичког интегритета, слобода савјести и увјерења и слобода мишљења и изражавања. Полазећи од основне премисе сваког демократског друштва да је људско достојанство неприкосновено и да су сви дужни да га поштују и штите, држава би морала да буде прва у низу заштитника људског достојанства, у циљу остварења пуне слободе и једнакости сваког појединца, укључујући и достојанство радника на раду и у вези са радом уопште.

Стога, један од основних циљева ове монографије јесте препознавање потребе, са интенцијом да прерасте у императив доношења посебног закона, којим би се омогућила адекватна заштита од мобинга и других облика дискриминације и утврдила потпунија рјешења одређених питања, која досад нису уређена на одговарајући начин.

Истовремено, наводимо и ријечи рецензената у овој књизи. Тако, *проф. др Маринко Б. Учур*, (Правни факултет Универзитета у Риједи), поред осталог, истиче „(...) дјело је оригинално. Постоје и други радови на тему „мобинг“ (њих је коректно ауторица овог дјела навела у свом раду), међутим оригиналност овога дјела је у концепцији, садржају и закључку. Рецензирано дјело има своју теоријску (теоретску) оригиналност, актуелност и важност, али има и своје апликативне посебности, што ће имати посебне важности за бројне стручњаке (правнике, психологе, андрагоге, кадрологе, политологе, социологе и друге). Дјело није актуелно и важно

само за едуцирање студената на факултетима, велеучилиштима и свеучилиштима, него има и своју практичну вриједност. Дјело је оригинално не само по концепцији и композицији већ и по презентирању мишљења других аутора и релевантних прописа на тему злостављања на раду. У Босни и Херцеговини нема цјеловитог дјела на речену тему. У окружењу има аутора који о томе пишу. Сва та дјела имају своју вриједност. Рецензирано дјело је цјеловито и прегледно од појмова и правног аспекта приступа злостављања на раду (дефиниције, облици злостављања, упоредна рјешења, нормативна рјешења), па све до утјецаја злостављања на раду на личност злостављенога и његову радну и животну околину, односно до приједлога механизма забране и борбе против злостављања на раду. (...).“

Такође, *проф. др Мијал Стојановић*, (Правни факултет Универзитета у Приштини), поред осталог, рекао је, да ауторка „(...) разматра злостављање на раду (мобинг) као учесталу у радном односу, са којом се у свету суочава све више запослених. Аутор ову појаву, која постаје све већи друштвени проблем, разматра комплексно са аспекта међународног, регионалног, упоредноправног и позитивног права у БиХ. Злостављање на раду (мобинг) као противправну појаву у радном односу и његове последице аутор разматра са теоријско-правног и позитивно-правног аспекта. Позитивноправни аспект обухвата уставноправни, радноправни, грађанскоправни и кривичноправни аспект. Такође, што је значајно, аутор злостављање на раду (мобинг) разматра и са социолошког, етичког и психолошког аспекта. Полазећи од основне премисе сваког демократског друштва да је људско достојанство неприкосновено и да су сви дужни да га поштују и штите, држава би морала да буде прва у низу заштитника људског достојанства, у циљу остварења пуне слободе и једнакости сваког појединца, укључујући и достојанство радника на раду и у вези са радом уопште. Стога, један од основних циљева ове монографије јесте препознавање потребе, која има интенцију да прерасте у императив доношења посебног закона, којим би се омогућила адекватна заштита од мобинга и других облика дискриминације и утврдила потупнија решења одређених

питања, која досад нису уређена на одговарајући начин. Наведена монографија је концепцијски и садржински квалитетно осмишљено дело. У њој је проблем злостављања на раду (мобинг) у целини и квалитетно расправљан. Ауторка има јасну визију како држава и друштво треба и могу ефикасно да се супротставе овом озбиљном друштвеном феномену који умањује квалитет радних односа и битно утиче на њихову стабилност.....“

Ауторка је овом монографијом подстакла и истраживање феномена злостављање а посебно судске праксе која се односи на злостављање на раду (мобинг). Књига је написана концизним, јасним стилем и у прихватљивом обиму. На овај начин обезбијеђено је цјеловито, корисно и актуелно штиво из области радног права, којим ће бити задовољене потребе и интереси бројних корисника ове правне литературе.

Стога недвосмислено истичемо да рукопис заслужује позитивну оцјену, а аутор пуно признање.

Ово дјело, без сумње, омогућава да се на једном мјесту, са обрађеном материјом упозна или на њу подсјети шира јавност, а правничка струка добија едукативно, практично и корисно штиво, за којим постоји велика потреба и интерес.

Књигу, ауторке мр Александре Вуковић, препоручујемо правничкој, научној, стручној и широј јавности, као и укупној читалачкој публици.

Бања Лука, октобра, 2012. године